

Knipperlichten Psychosociale Risico's

Pascale Swinnen
sociaal inspecteur
Toezicht op het Welzijn op het Werk

Waarom PSR aanpakken?

- Minder personeelsverloop
- Minder absenteïsme
- Daling AO
- Minder conflicten
- Minder klachten
- Pro-actievere medewerkers
- Creatievere en innovatievere medewerkers
- ....

Waarvoor dient de knipperlichtentool?

- = Pre-diagnostisch instrument
  - Snel zicht krijgen op een aantal kritische indicatoren
  - Stand van zaken checken op collectief niveau zonder uitgebreide enquête
  - Aftasten waar we staan
  - Voorafgaand aan een psychosociale risicoanalyse
- = Monitoringstool (of dashboard)
  - Evolutie scores doorheen de tijd
  - Opvolgen impact PSR maatregelen
    - hebben de genomen acties gewerkt?
  - Vinger aan de pols houden
  - Na de psychosociale risicoanalyse
- ≠ Psychosociale risicoanalyse
  - Blijft een wettelijke verplichting

Wat is het?

- Knipperlichten = indicatoren aanwezigheid PSR
- Knipperlichten verwijzen naar de **gevolgen** van PSR, bv absenteïsmecijfers
  - Niet naar de psy-oorzaken (bv arbeidsomstandigheden)
  - RA psy nodig om de oorzaken op te sporen
- Knipperlichten gaan over
  - Functioneren van de onderneming bv personeelsverloop
  - Gezondheid van de werknemers
    - Mentaal & fysiek
  - Maatregelen betreffende PSR bv opleidingen, sensibiliseringsacties, ...

Wat is het?

- Verschillende soorten indicatoren
  - Cijfergegevens bv aantal AO
  - Kwalitatieve beoordeling van een toestand
- 2 modules met telkens 3 kleuren
- Module 1
  - 12 indicatoren
  - Snelle beoordeling met objectieve en cijfergegevens
  - Steeds in te vullen
- Module 2
  - 15 indicatoren
  - Gedetailleerde interpretatie van de cijfers
  - Verdiepen van gegevens
  - In te vullen bij score oranje/rood op module 1

Module 1 = lightversie

- 12 knipperlichten
  - Ernstige arbeidsongevallen
  - Afwezigheden van lange duur wegens ziekte (meer dan 30 kalenderdagen)
  - Herhaalde kortdurende afwezigheden (meer dan 3 keer) wegens ziekte
  - Personeelsverloop vb (vrijwillig) ontslag
  - Interne personeelsmutaties (op vraag van werknemer)
  - Wederrechtelijk ontslag vb om dringende reden zonder duidelijke argumentatie
  - Verzoeken tot psychosociale tussenkomst
  - Zelfmoord(pogingen) met onderneming gebonden oorzaak
  - Stakingen, collectieve werkonderbrekingen en aanverwante (lokaal)
  - Schokkende gebeurtenissen vb AO, fysieke agressie
  - Incidenten door middelenmisbruik
  - Belangrijke structuurveranderingen

Module 1

- Scoresysteem module 1:
  - 1 knipperlicht per factor van aanwezigheid
- Geeft een kleurencode
  - Tot 2 knipperlichten = groen
  - 3 of 4 knipperlichten = oranje
  - Meer dan 4 knipperlichten = rood

Module 2

- 15 knipperlichten
  - Ernstige arbeidsongevallen
  - Afwezigheden wegens ziekte
  - Personeelsverloop
  - Verzoeken tot psychosociale tussenkomst
  - Schokkende gebeurtenissen
  - Emotionele incidenten vb woede-uitbarstingen, huilbuien
  - Groepsconflicten
  - Ongewenst gedrag door derden vb agressie vanwege leerlingen, ouders
  - Musculoskeletale aandoeningen vb hoofd- en nekpijn
  - Respect voor diversiteit in de onderneming vb beleid van non-discriminatie
  - Functioneren preventiedienst of persoon met opdracht rond PSR
  - Sociaal overleg rond PSR
  - Opleidingen en sensibiliserende acties rond PSR
  - Actieplan PSR

Module 2

- Puntensysteem verdeeld over 15 parameters
  - Cijfergegevens worden genuanceerd in functie van de kenmerken van een bedrijf/organisatie, de sector, de grootte
  - Evolutie van de indicatoren in de tijd
- Maximale score is 65
- Score tss 0 & 19 = groen
- Score tss 20 & 39 = oranje
- Score boven 39 = rood

Wat met de kleurtjes?

- 3 kleuren van de tool
  - Groen
    - Ok
    - Geen grote risico's en/of onder controle door een effectief welzijnsbeleid
  - Oranje = waarschuwingfase
    - Aandachtspunt
    - Enkele belangrijke risico's en/of een beleid dat voor verbetering vatbaar is
  - Rood = alarmfase
    - Dringend werkpunt
    - Belangrijk risico EN geen/gebrekking welzijnsbeleid

Teamwork

- Zelf uit te voeren binnen een bedrijf/organisatie
- In te vullen in groep, NIET door 1 persoon
- Keuze van de groep is essentieel
- Verschillende mogelijkheden maar moet evenwichtig samengesteld zijn
  - Alle beroepscategorieën betrekken (leerkrachten, administratief personeel, arbeiders, ...)
  - Belangrijk voor de interpretatie van de objectieve gegevens
  - Draagvlak creëren
- Participatieve benadering!
  - PSR laat zich niet vatten in cijfers!
  - Overleg en discussie in groep om tot overeenstemming en dus een score te komen op een item.

Wie kan het gebruiken?

- In principe alle organisaties: grote, middelgrote & kleine ondernemingen
- Kleine ondernemingen vanaf een 20-tal werknemers
- Grote ondernemingen (≥ 150 werknemers) kunnen zich best beperken tot bepaalde delen
  - Afdeling
  - Vestiging
  - Beroepscategorie bv alle leerkrachten

Hoe begin je eraan?

- Handleiding lezen
- Vooraf, met enkele mensen, gegevens verzamelen (indien mogelijk van verschillende schooljaren): personeelsdienst, verslagen IDPBW, EDPBW
- Representatieve groep samenstellen
  - Werknemers/afgevaardigden & vertegenwoordigers werkgever/hiërarchische lijn
  - Personeelsverantwoordelijke
  - Interne preventieadviseur
  - Vertrouwenspersoon
  - Preventieadviseur psychosociale aspecten
  - Preventieadviseur arbeidsarts
- Voorzitter & secretaris aanstellen
  - Versturen uitnodigingen
  - Toelichting tool aan de andere deelnemers

Hoe ga je te werk?

- Module(s) gezamenlijk invullen tijdens een vergadering
- 1 tot 3 vergaderingen
  - Module 1
  - Module 2
  - Actieplan, communicatie & evaluatie
- Communicatie resultaten aan
  - Werkgever
  - CPBW/OR/syndicale afvaardiging/werknemers
- CPBW/syndicale afvaardiging geeft advies
  - Resultaten
  - Verdere acties

Gebruik modules

- Module 1 steeds invullen
  - Score **Groen**
    - Eventueel bepaalde indicatoren in de gaten houden
    - Module 2 moet in theorie niet ingevuld worden
    - Vermits module 1 eerder wat oppervlakkig is, wordt module 2 best altijd ingevuld
      - Bv onderhuidse conflicten opmerken door module 2
  - Score **Oranje**
    - Invullen module 2 is aanbevolen maar niet verplicht
    - Snelle acties noodzakelijk om rood te voorkomen
  - Score **Rood**
    - Module 2 invullen
    - Acties plannen en uitvoeren

Gebruik modules

- Module 2
  - Score groen
    - Evolutie verder opvolgen
    - Aandacht voor enkele afzonderlijke knipperlichten
  - Score oranje
    - Psychosociale risicoanalyse uitvoeren
    - Actieplan opmaken
  - Score rood
    - Psychosociale risicoanalyse uitvoeren is onontbeerlijk
    - Acties moeten genomen worden
    - Deskundigen (PAPS) inschakelen is sterk aanbevolen

Tool op onze website

- Website FOD WASO/welzijn op het werk/psychosociale risico's/tools & goede praktijken
- <http://www.werk.belgie.be/publicationDefault.aspx?id=44167>
- = enkel papierenversie
- Lopend project: excell-tool in voorbereiding

Met dank aan

mijn collega Sandrine Schatteman

Peter Decavele, PAPS Idewe

